

láságát, de az természetes, hogy az ország központjában lévő hasonló intézmények már csak felszerelésük nagyobb bőségénél fogva is jobban meg tudnak felelni a tanítóképzőintézeti tanárképzési hivatásnak.” Intézkedés azonban a helyzet megváltoztatására nem történik, s így az Apponyi Kollégium hallgatói szaktudományos elmélyült tanulmányaikat továbbra is az egyetemen, illetve a főiskolán végzik, gyakorlati tanításukat pedig a szegedi tanítóképzőintézetben. Jelentős intézkedés volt az, hogy – több évi vita után – az Apponyi Kollégium hallgatóinak az egyetem lehetővé tette a doktori cím megszerzését. Az Apponyi Kollégium utolsó hallgatói az 1948/49 tanévben fejezték be tanulmányaikat. Az 1947-ben létrehozott Pedagógiai Főiskolák mellé már nem szervezték meg a magyar tanárképzésnek ezt a kiváló intézményét.

(folytatása következik)

A hosszabbítás után

A Belvedere Meridionale, a szegedi tanárképző főiskola történészhallgatóinak lapja 1989 októberében – akkori agilis másodéves hallgatók és az új tanszékvezető (Dr. Szegfői László) törekvéseként – jelent meg első ízben. A szerény tartalmú és kiviteli lap első állandó rovata *Hajdani vármegyénk* címet kapott. A lap alapítása egybeesett a „rendszer váltásnak” nevezett történelmi folyamattal, annak jellegzetes felsőoktatási törekvéseként fogható fel. A magyar történetírás az 1980-as években újra felfedezhette magának Erdélyt, és a társadalmi, gazdasági és nemzetiségi szempontokból is nyomasztó, a magyarországi közvélemény egyre hangosodó tiltakozását kiváltó Ceausescu-féle rezsim a hallgató elődök figyelmét is az egykori Magyarország keleti területére irányította. Az első lapszámok rövid cikkei és a vármegyékkel foglalkozó rovat szinte kizárólag Erdély történetével foglalkoztak. A korai megyeleírásoknál a szerkesztők megelégedtek a Pallas- vagy Révai-lexikonok vonatkozó szócikkeinek kivonatos közlésével, azok szabatosabb ismertetéssé fogalmazásával. Az Annus Gábor főszerkesztésével 1991 végéig készült 11 lapszámban a rovat ismertetőinek, az egy szem *Nyitra* megyéről írottat leszámítva, mindegyike a tágabb értelemben vett – a Partiumot és a Temesi Bánságot is magában foglaló – Erdély vármegyéről készültek

(*Háromszék, Csíkszék, Udvarhelyszék, Hunyad, Marosszék, Ugocsa, Ung, Temes, Szabolcs, Torontál, Temes, Szatmár*).

A Belvedere második korszaka 1992 őszén kezdődött, amikor – mivel az első generáció időközben befejezte tanulmányait – új főszerkesztő (Nagy Tamás) és új szerkesztők (Jancsák Csaba, Farkas István és Hevesi István) vették át a folyóiratot. Munkaközösségük felfogása az volt, hogy a korábban szinte egyéni munkaként (Annus) készülő lapot valóságosan a történelem tanszék valamennyi évfolyamának szívügyévé tegyék. Már első lapszámukba (1992/IV. 1-2.) belekerült a lap készítését részletesebben bemutató hátsó kolofon, az érdeklődő hallgatóknak szóltak a nyilvános, tanszéken meghirdetett szerkesztőségi ülések és új munkatársakat keresett a lap első helytörténeti pályázata is. Törekvésük csak részben valósult meg. Egyrészt az újabb Belvederek (1993/V. 1-2., 1994/VI. 3-4.) jelentős formai és tartalmi fejlesztés mellett valóban megvalósították azt a tervet, hogy a lap minél több hallgató első publikálási fórumává váljék. Viszont a kimagasló tehetségű Farkas István idegösszeroppanásai, végül tragikus eltűnése, ill. Hevesi István passzivitása a szerkesztői teendők iránt, a szerkesztőséget gyakorlatilag Nagy Tamás és Jancsák Csaba párosára redukálta. Utóbbiak – nézeteltérésektől

korántsem mentes, ugyanakkor magas színvonalú – együttműködése az új kollégákat kényelmesebbé tette: cikkeiket határidőre leadták... és elégedetten fellapozták a kész újságot. Amit nagyon kevesen tudnak: a szerkesztői, korrektori, terjesztési munkálatok (később a tördelés is) 1992 és 1996 között teljességgel erre a két hallgatóra hárultak. Ez és a vérszesen növekvő nyomdaköltségek folytán a lap nem tudta tartani a rendszeres megjelenést.

Nagy Tamás 1994-ben fejezte be főiskolai tanulmányait, főszerkesztői utóda, Szegfű tanár úr egyetértésével, Jancsák Csaba lett. Az ő 1996 májusáig tartó főszerkesztősége a kétszemélyes szerkesztői munkaközösségben nem jelentett változást, hiszen – főmunkatársi tisztségben – kollégája továbbra is a szegedi egyetemen továbbtanuló Nagy Tamás maradt. Ahogy Jancsák Csaba hallgatói önkormányzati feladatai gyarapodtak, a szerkesztői munkában éppenséggel a lassacskán „örök Belvederéssé” váló Nagy Tamás részére történt arányeltolódás. 1996 tavaszán végül a harmadéves Döbör András és Kiss Gábor, valamint a másodéves Siket Zoltán mutatkoztak lehetséges utódokként, akikkel az őrségváltás megtörtént.

Négy év alatt Nagy Tamás és Jancsák Csaba főszerkesztőségével négy-négy lapszám készült, amelyek műhelynevüket mindig a címlap témája alapján kapták (*Turul, Kossuth, Szentkereszti, Merénylet! ill. Tisza, Gyűlölet!, Napóleon és Indulás!*). Összesen nyolc kiadvány jelent meg, szemben az első korszak bő két év alatti tizenegy számával. A tartalom, terjedelem, forma és példányszám fejlődése viszont megérte ezt az áldozatot. A folyóirat a magyarországi felsőfokú képzésben a hallgatói szakfolyóiratok sorában kiemelkedő produktum. A lap kapcsolata a szegedi és a többi hazai egyetem történészhallgatóihoz mindig is mintaszerű volt. Egyetemi diákok egész sora és több oktató is publikált a Belvedere hasábjain –, miközben a függetlenséget, a főiskolai történelemtanárképzés és a lap integritását, a Szegedi Történész-

hallgatók Egyesülete részéről többször megmutatkozó beavatkozási szándék ellenére is, sikerült megőrizni.

A történelem tanszéken megrendezett tudományos konferenciák előadásainak emlékkötetbe foglalására alapította meg a tanszék és a szerkesztők a Belvedere *Kiskönyvtár* sorozatát. A „normál” Belvederéktől nemcsak tartalmával, hanem méretével is eltérő különszámokból hat év alatt tíz készült (Mátyásról 1990-ben; Széchenyiről 1991-ben; Történetünk utolsó fél századáról 1991-ben; a tatárok kivonulásáról 1992-ben; Kossuth születési évfordulója alkalmából 1992-ben; Eperjessy Kálmánról 1993-ban; Benda Kálmánról 1994-ben; Kossuth halálának centenáriumán 1994-ben; 1995–96-ban, a honfoglalás millicentenáriumnál konferencia kiadvány és Szegfű-tanulmány) – míg a legutóbbi Gellért-konferencia és a *Honfoglalási emléknapok* – legnagyobb örömminkre – szükségszerű második kiadása a közeljövőben várható.

1992-ben az új szerkesztők megőrizték a Hajdani vármegyénk rovatot, és több új rovatot (*Egykori [és mai] tanáraink, Útinapló, Parthiscum, Ajánlat, Pihenő* stb.) hoztak létre. A rövidebb dolgozatokat a *Referátumok* rovatban foglalták össze, de hamarosan a tematikus (egy-egy történelmi témával több szerző is foglalkozik) lapszámok szerkesztése került előtérbe. A szerkesztők kezdetben saját kutatási területükből (magyar vasúttörténet és rasszizmus-, antiszemitizmus-történet) szerkesztettek tematikus egységet, hogy aztán újabb összefoglalások (kelet-európai történeti földrajz, néprajz, Írország, Egyesült Államok) is készülhessenek.

A Hajdani vármegyénk című rovat sem maradhatott meg addigi formájában. A Turul-számtól a Szentkeresztiig Jancsák Csaba írt – a korábnál lényegesen nagyobb terjedelemben – *Pozsony, Bács-Bodrog és Abauj-Torna megyékről*. Ezután Nagy Tamás foglalta össze *Vas, Sopron, Tolna, Borsod és Zala* megyék

történetét. Ezen munkák során alakultak ki a lap megyetörténet-írásának hagyományai: múltidézés fél-egy ív terjedelemben a felhasználható monográfiák segítségével; betekintés a megye közéletébe korabeli lapok alapján; a földrajzi, népességi adatok alakulása. A szerkesztők nem folytatták az erdélyi sort, az újabb leírások valamely más cikkhez tagolódtak, illetve a dunántúli megyék bemutatásában mutatható ki egy másik következetesség. Ez a kettősség – a megyeleírás a lapszám más cikké(i)hez is tartozik, de az egymás utáni munkák földrajzi egységet is képeznek – jól bevált, és remélhetően a későbbi szerkesztők is eszerint folytatják a sorozatot.

Az európai és magyar múlt ábrázolásában egy másik történeti-földrajzi rovata a lapnak az *Útinapló*. A rovat egy miskolci gépészkarri egyetemista felvidéki útleírásával indult, a műfaj

klasszikusaihoz méltóan, 1994-ben. A szerkesztők hagyományos nyári túráiról készített írások is ebben a rovatban jelennek meg. Ezekben a cikkekben a szerző egyszerre próbálta elvégezni a felkeresett tájegység természeti, kulturális, történeti bemutatását és egy kirándulás eseményeinek pontos megörökítését.

Áttekintve a Belvedere Meridionale hétéves pályafutásán a fejlődés vonala szépen megrajzolható. Az új szerkesztők számára szép és nehéz feladat lesz a lap hagyományainak és eddigi színvonalának megőrzése. Ugyanakkor elvárható tőlük, hogy a megtartani érdemes régi formák és keretek mellett számos új témával és szemlélettel gazdagítják majd a lap arculatát.

N. T.*

* * *

Kedves Hallgatók!

Hat év emlékeiből válogatok. Elöttem a kilencvenes tanévkezdés, a hangulatadó ópusztaszeri túrával, a történelem tanszék bemutatkozásával, amely azonnal érzékeltette, hogy itt másról, többről is lehet szó, mint egy hétköznapi felsőoktatási intézetben. Nekiünk a velünk együtt újonc, latint is tanító Tóthné volt a sztár, és a tanári elhivatottságával a passzívokat is mozgósító Sümegei. Szegfű tanár úr „monstre” péntek délelőtti előadása kellemes, szórakoztató kikapcsolódás volt néhány harsányabb csütörtöki éjszaka után. Kovács tanár úr a belgyógyászati

klinikáról szökött ki, hogy egy kölcsönvett órácskában belénk tukmálja a helytörténet mibenlétét. A „kulcs” Julika néninél volt.

A „nagyokat” utáltuk – gondolom, mindig, minden „kisebbségben” ott munkál a háttérbe szorítottság érzése. Jöttek azzal az „évbélás”, Batu Kán-féle ökörséggel, és ennek lényegét nagyjából az első szakestélyig nem nagyon érzékeltük. A Belvederek ott hánykolódtak a régi folyosó nagy asztalán, és nem szégyellem kijelenteni, hogy kemény magunk – Kovács Józsi, Király Ernő, Szebenyi Nándi, Jáger Szabi és jómagam – inkább a Tűt olvasta és szerkesztette akkoriban. A második év végén a felejthetetlen tatárjárás-

* Munkatársunk 1996 tavaszán a JATE BTK Új- és Legújabbkori Magyar Történeti Tanszékén működő Gulyássy Tivadar Országismereti Önképzőkör számára készítette folyóiratunk történetének rövid összefoglalását.